

MÁHTTOLOKTEN

Diehtu ohppiide ja ovddasteddjiide:
Mii lea ođas vuodđoskuvllas ja joatkkaoahpahasas čavčča 2006 rájes?

MÁHTTODEPARTEMEANTA

RÁHKIS VÁHNEMAT

- Don leat iežat máná vuosttaš ja deataleamos oahpaheaddji!
- Jus don beroštat, de bargá du máná buorebut skuvllas.
- Du beroštupmi lea liikka deatlaš nuoraidceahkis go mánáidceahkis.
- Jus digaštalat mánáiguin, de arvosmahtat sin jurddašeami ja ovdáneami.
- Lea deatlaš ahte don leat mielde árvvoštallame mánáid barggu.
- Go don čájehat beroštumi, movttidahtto máná ja loaktá buorebut skuvllas.
- Du jáhkku iežat rollii ja vejolašvuohta váikkuhit lea deatlaš du mánái.
- Jus dus lea buorre oktavuoha skuvllain, váikkuha dat máná bohtosiidda.
- Dat ahte dovddat eará váhnemiid dahká ovttasbarggu ja čuovvoleami buorebun.
- Váhnemat lea deatlaš resurssa mánáid skuvlavázzimii!

Dearvuodaiguin Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)

MII LEA MÁHTTLOKTEN?

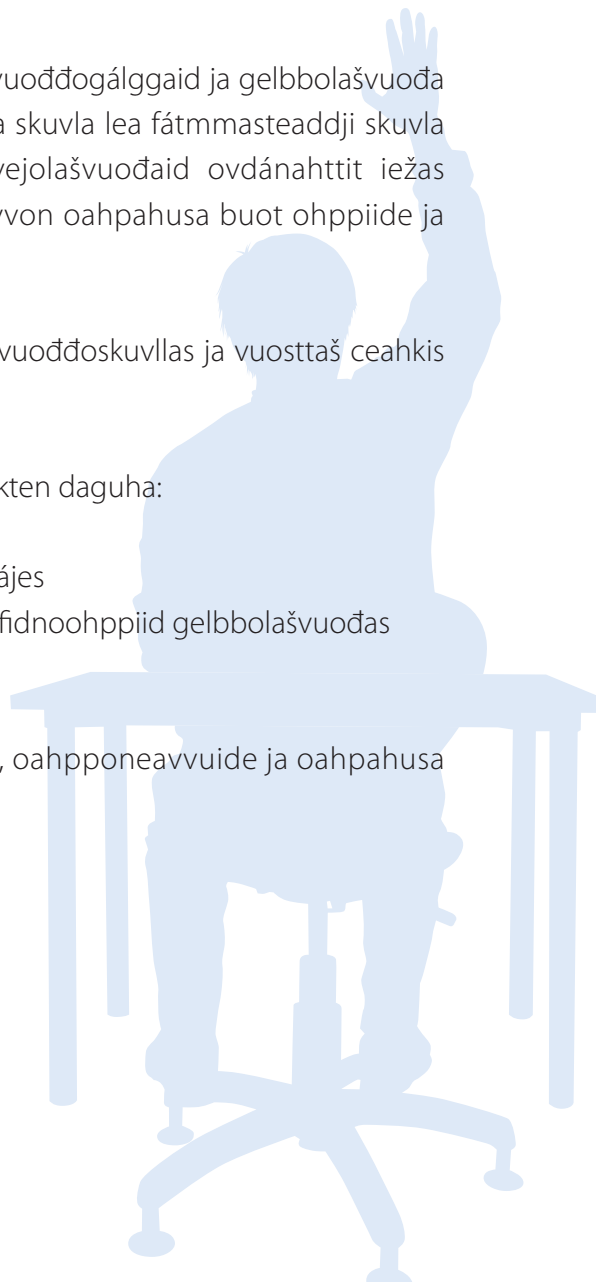
Máhttolokten lea dat ođđa refořbma vuodđoskuvllas ja joatkkaoahpahas. Refořbma mielddisbuktá olu nuppástusaid skuvlla sisdoalus, struktuvrras ja organiseremis vuosttaš ceahki rájes vuodđoskuvllas gitta maņemus ceahki rádjái joatkkaoahpahas.

Máhttoloktema ulbmil lea ahte buot oahppit galget ovdánahttit vuodđogálggaid ja gelbbolašvuoda vuoi sáhttet aktiivvalaččat oassálastit máhttoservodagas. Norgga skuvla lea fátmasteaddji skuvla gos lea buohkaide sadji. Buohkat galget oažžut seamma vejolašvuodaid ovdánahttit iežas návccaid. Máhttolokten galgá leat mielde sihkkarastit heivehuvvon oahpahas buot ohppiide ja bidjat eanet deattu oahppamii.

Refořbma álggahuvvo borgemánu 2006 ohppiide 1.- 9. ceahkis vuodđoskuvllas ja vuosttaš ceahkis joatkkaoahpahas.

Dát leat deataleamos nuppástusat norgga skuvllas maid Máhttolokten daguha:

- Vuodđogálggat nannejuvvojit (geahča s. 7)
- Lohkan- ja čállinoahpahas deattuhuvvo vuosttaš jahkeceahki rájes
- Ođđa oahppoplánat buot fágain, čielga mihtuiguin ohppiid ja fidnoohppiid gelbbolašvuodas
- Ođđa fága- ja diibmojuohkin
- Ođđa fálaldatstruktuvra joatkkaoahpahas
- Báikkálaš válljenfriddjavuohta das mii guoská bargovugiide, oahpponeavvuide ja oahpahas organiseremii

NÁ SISAFIEVRREDUVVO MÁHTTLOKTEN

Skuvlajahki 2006 – 2007

1. – 9. ceahkis vuodđoskuvllas ja Jo1 (1. ceahkis joatkkaoahpahas) váldet atnui ođđa oahppoplánaid fágain ja ođđa fága- ja diibmojuohkima. Vierrogiella/ gielalaš čiekrjudeapmi sisafievrreduvvo dađistaga ja álgá 8. ceahkis. Skuvllat sáhttet fállat válljenprográmmafágaid nuoraidceahkis.

Skuvlajahki 2007 – 2008

Ođđa oahppoplánat váldojit atnui 10. ceahkis ja Jo2 (2. ceahkis joatkkaoahpahas).

Skuvlajahki 2008 – 2009

Máhttolokten sisafievrreduvvo Jo3 (3. ceahkis joatkkaoahpahas). Buot skuvllat fertejit fállat válljenprográmmafágaid nuoraidceahkis.

Váhnemat ja ovddasteaddjit – deatalaš veahkki

Váhnemat ja ovddasteaddjit...

- galget maid váldit ovddasvástádusa ohppiid oahpahas
- galget veahkehit oažžut ovttasbarggu skuvllain dahje oahppobáikkiin
- galget veahkehit oažžut gaskaneasgulahallama oahppi loaktima, fágalaš ja sosiálalaš ovdáneami birra

Skuvla ja oahppobáiki galget láchit dili ovttasbargui ruovttuin ja sihkkarastit váhnemiid ja ovddasteddjiid mielovddasvástádusa skuvllas. Ruoktu galgá oažžut dieđuid oahpahas mihtuid birra fágain, mainnalágiin oahpahas lea lágiduvvon, makkár bargovuogit geavahuvvojit ja ohppiid fágalaš ovdáneami birra. Galgá maid láchčojuvvot dilli nu ahte váhnemat dahje ovddasteaddjit sáhttet oassálastit duohta ságaskuššamiin skuvlla ovdánahttimis. Váhnensearvan lea organise-rejuvvon váhnenráđi ja ovttasbargolávdegotti bokte báikkálaččat ja Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) našunáldásis.

OĐĐA OAHPPOPLÁNABUVTTUS BUOT CEHKIIDE

Máhttoloktema oahppoplánabuvttus sisttisoallá olles vuodđooahpahusa. Ráhkaduvvo sierra oahppoplánabuvttus Sámi Máhttoloktemii mii galgá geavahuvvot sámegeiela hálddašanguovlluin.

Ođđa oahppoplánabuktosis leat:

- **Oppalaš oassi**

Oppalaš oassi čielggada árvovuodu ja olmmošoainnu mii galgá leat vuodđun oahpahas. Oppalaš oassi gustojeaddji oahppoplánabuktosis fievrreduvvo viidáseappot vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahas Máhttoloktemis.

- **Oahpahusa prinsihpat**

Prinsihpat čielggasindahket skuvlaeaggáda (suohkaniid ja fylkkasuohkaniid) ovddasvástádusa ollislaš oahpahas njuolggadusaid mielde ja heivehuvvon báikkálaš ja oktagaslaš eavttuide ja dárbbuide. Prinsihpat gustojit buot fágaid ja buot dásiide vuodđooahpahas. Skuvllas ja oahppobáikkis lea ovddasvástádus ovdánahttit ohppiid ja fidnoohppiid vuodđogelbbolašvuoda: sosiála ja kultuvrralaš gelbbolašvuoha, oahppama ja oahppanstrategijaid movtta. Oahppisearvan ja ovttasbargu ruovttuin leat eará deatalaš prinsihpat oahpahas. Oahppoplakáhtta

gullá prinsihpaide ja lea skuvlla ja oahppobáikki vuodđoovddasvástádusaid čoaikkáigeassu.

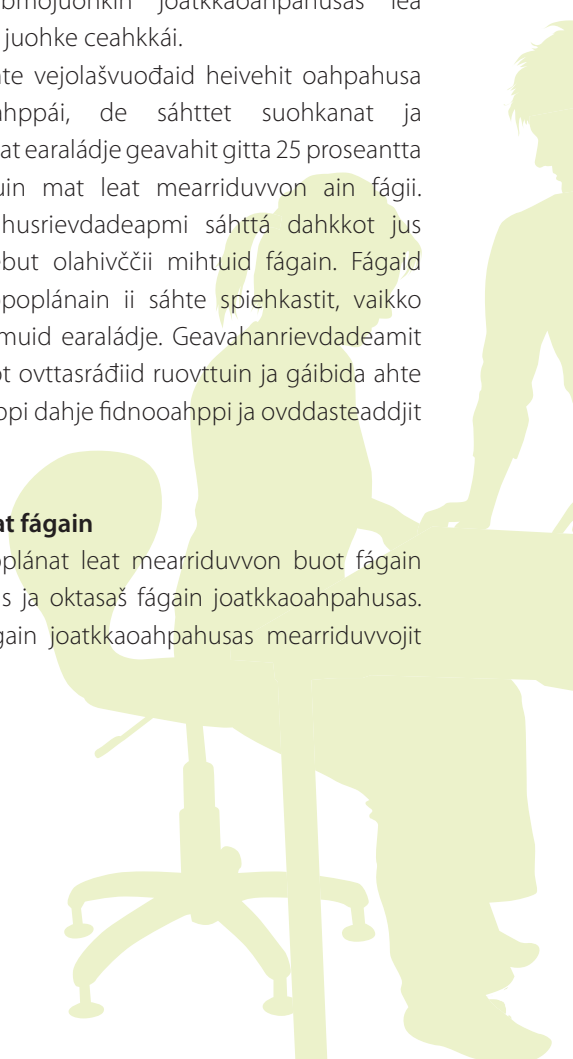
- **Fága- ja diibmojuohkin**

Fága- ja diibmojuohkin vuodđoskuvllas lea mearriduvvon oktii olles mánáidceahkis (1.-7. ceahkkái) ja olles nuoraidceahkis (8.-10. ceahkkái). Ovttaskas skuvlaeaggádis (suohkanis ja fylkkasuohkanis) lea ovddasvástádus juohkit diimmuid iešguđet ceahkkái. Fága- ja diibmojuohkin joatkkaoahpahas lea mearriduvvon juohke ceahkkái.

Lasihandihte vejolašvuodaid heivehit oahpahas ovttaskas oahppái, de sáhttet suohkanat ja fylkkasuohkanat earaládje geavahit gitta 25 proseantta rádjai diimmuin mat leat mearriduvvon ain fágii. Dakkár geavahusrievdadeapmi sáhtta dahkkot jus oahppi buorebut olahivčii mihtuid fágain. Fágaid mihtuin oahppoplánain ii sáhte spiehkastit, vaikko geavaha diimmuid earaládje. Geavahanrievdadeamit galget dahkkot ovttrasáđiid ruovttuin ja gáibida ahte ovttaskas oahppi dahje fidnooahppi ja ovddasteaddjit mihtet dasa.

- **Oahppoplánat fágain**

Ođđa oahppoplánat leat mearriduvvon buot fágain vuodđoskuvllas ja oktasaš fágain joatkkaoahpahas. Prográmmafágain joatkkaoahpahas mearriduvvojit dađistaga.

OĐĐA ELEMANTTAT FÁGAID OAHPPOPLÁNAIN

Vuođđogálggat

Máhttolokten miellidbuktá ahte skuvla galgá buot fágain vuoruhit vuođđogálggaid ovdánahttima. Dát leat deatalaš eavttut viidáset oahppamis. Vuođđogálggat leat:

- **Máhttit ovdanbuktit njálmmálaččat**
- **Máhttit lohkat**
- **Máhttit rehkenastit**
- **Máhttit ovdanbuktit čálalaččat**
- **Máhttit geavahit digitála reaidduid**

Dát gálggat leat vuogáidahtton fágaid oahppoplánain. Buot oahpaheddjiin lea danne ovddasvástádus das ahte oahppit ja fidnooahppit besset ovdánahttit iežaset vuođđogálggaid go barget daid iešguđet fágaiguin. Lohkanja čállinoahpahusa deattuheapmi vuosttaš jahkeceahki rájes vuođđoskuvllas lea oassi Máhttoloktemis.

Ođđa plánain leat čielga mihtut das maid oahppit galget hálldašit guđege ceahkis. Diekkár gelbbolašvuođamihtuid bokte oahppoplánain bohtet ovdan čielga fágalaš áigumušat buot ohppiid várás. Oahppit bohtet olahit mearriduvvon mihtuid iešguđet muddui. Juohke oahppi galgá movttidahttot buoremuslági mielde olahit mihtuid heivehuvon

oahpahusain. Jus muhtin oahppi ii oaččo ávkki dahje ii sáhte ávkkuhit dohkalaččat dábálaš oahpahusa, de lea oahppis vuoigatvuohta oažžut earenoamášoahpahusa.

Vierrogiella dahje gielalaš čieknudeapmi

Skuvlajagi 2006 – 2007 rájes galgá buot ohppiin 8. ceahkis leahket juogo okta ođđa vierrogiella lassin engelasgillii dahje gielalaš čieknudeapmi sámegielas, dárogielas dahje engelasgielas.

Válljenprográmmafágat

Vai vuođdoskuvlaoahppit besset «máistašit» fágaid joatkkaoahpahusas, ásahuvvojit válljenprográmmafágat nuoraidceahkis. Válljenprográmmafágaid sisdoallu galgá hábmejuvvot báikkálaš eavttuid vuođu, áinnas ovttaráđiid joatkkaskuvllaiguin ja báikkálaš ealáhusdoaimmaiguin. Oahpahus sáhtá lágiduvvot olggobeal skuvlla. Dáinna lágiin ožžot oahppit buoret vuođu go galget válljet joatkkaoahpahusa iežaset beroštumiid ja vásáhusaid vuođu.

Buot ođđa oahppoplánaid gávnnat
Oahpahusdirektoráhta neahttasiidduin:
www.utdanningsdirektoratet.no/lk06

OĐĐA FÁLALDATSTRUKTUVRA JOATKKAOAHPAHUSAS

Joatkkaoahpahas leat earret eará ođđa namahasat muhttin fágain, fágačoahkádusain ja oahpposurggiin 2006 rájes. Dat mii ovdal lei «oahpposuorggit» gohčoduvvo dál «oahppoprográmmat», ja dat mii ovdal lei «oahpposurgefágat» gohčoduvvojit dál «prográmmafágat». Oahppit ohcet oahppoprográmmii, ja de válljejit prográmmafágaid.

Čiekŋudanprošeakta fidnoahpahas

Máhttoloktema ja ođđa oahppoplánaid ráhkadeami oktavuodas lea čiekŋudanprošeakta ásahuvvon fidnofágalaš oahppoprográmmain joatkkaoahpahas. Oahppit galget sáhttit čiekŋudit fágasurggiide main sis lea earenoamáš beroštupmi. Čiekŋudanprošeavttain sáhtta ovttasbargat báikkálaš ealáhusdoaimmaiguin nu ahte oahppi árrat oahpahasáiggis sáhtta dovddidit fidnuide ja oahppofidnodagaide.

Jagi 2006 čavčča rájes fálojuvvojit 12 oahppoprográmma joatkkaoahpahas

Studereráhkkanahhti oahppoprográmmat

(addet studerengelbbolašvuoda, dat mearkkaša gealbuda beassat universitehtaide ja allaskuvllaide):

- Studerenspesialiseren (ovdalaš oahpposuorgi dábalaš, ekonomii ja hálddahuš fágat), realfága, giellafága, hábmenfága ja servodatfága ja ekonomii ja prográmmasuorggit
- Valaštallanfága
- Musihkka, dánsa ja dráma

Fidnofágalaš oahppoprográmmat*

(sáhttet addit studerengelbbolašvuoda manjil lasahusjagi Jo3'as):

- Huksen ja sirdobargoteknikka
- Designa ja giehtabargu
- Elektrofágat
- Dearvašvuoda- ja sosiálfágat
- Mediat ja kommunikašuvdna
- Luonddugeavaheapmi
- Restoránja- ja biebmofága
- Bálvalus ja johtolat
- Teknikka ja industriija buvttadeapmi

* Namahasat eai leat otná dáhtonis, 01.06.06, loahpalaččat dohkkehuvvon ja soitet rievdaduvvot.

OAHPPIÁRVVOŠTALLAN

Oahpahuslága lánkaásahusas leat oppalaš mearrádušat oahppiárvvoštallama birra sihke vuodđoskuvllas ja joatkkaoahpahusas. Dain čilgejuvvo goas galgá árvvoštallat árvosáni haga ja goas galgá árvvoštallat árvosániin. Árvosániin árvvoštallamii gullet sihke oppalašárvosániit ja eksámenárvosániit. Fága oahppoplánas leat mearrádušat oppalašárvosániid birra fágas ja dan birra makkár njuolggadusat gustojit eksámenii dan fágas.

Našunála geahččaleamit ja kártengeahččaleamit

Ulbmil našunála geahččaleamiiguin lea árvvoštallat lihkestuvvá go skuvla ohppiid vuodđogálggaid ovdánahttimiin. Geahččalemiin mat čađahuvvojit galgá leat alla fágalaš kvalitehta, ja bohtosat galget leat

vuodđun kvalitehtaovdánahttimii skuvllain, skuvlaeaiggádit bealis ja guovllu ja našunála dásis.

2007 čavčča rájes galget čađahuvvot našunála geahččaleamit lohkamis dárogillii ja engelasgillii ja rehkenastimis 5. ja 8. ceahkis. Geahččalemiid bohtosat galget kártet movt ohppiid gálggat leat vuodđogálggaid ulbmiliid ektui oahppoplánas maŋŋil 4. ja 7. ceahki. Bohtosiid ožžot sii geat galget bargat kvalitehtaovdánahttimiin skuvllas, muhto ii galgga lahččojuvvot nu ahte sáhttá maŋŋalastit skuvllaid.

Galget maid čađahuvvot geatnegahtton kártengeahččaleamit lohkamis 2. ceahkis skuvlajagi 2006-2007 rájes. Maŋŋil ásahuvvojit kártengeahččaleamit rehkenastimis ja lohkoipmárdusas.

GEAINNA SÁHTTÁ VÁLDIT OKTAVUOĐA JUS LEŽŽET GAŽALDAGAT?

Gažaldagat oahpahusa, heivehuvvon oahpaheami dahje organiserema birra ovttaskas skuvllas sáhttá jearrat oahpaheddjiin dahje skuvlajođiheaddjis, vejolaččat maid suohkanis dahje fylkkasuohkanis mii lea skuvlaeaiggát. Fylkkamánni goziha ja meannuda váidagiid vuodđoskuvlaoahpahusa suorggis, ja suinna sáhttá maid váldit oktavuodá.

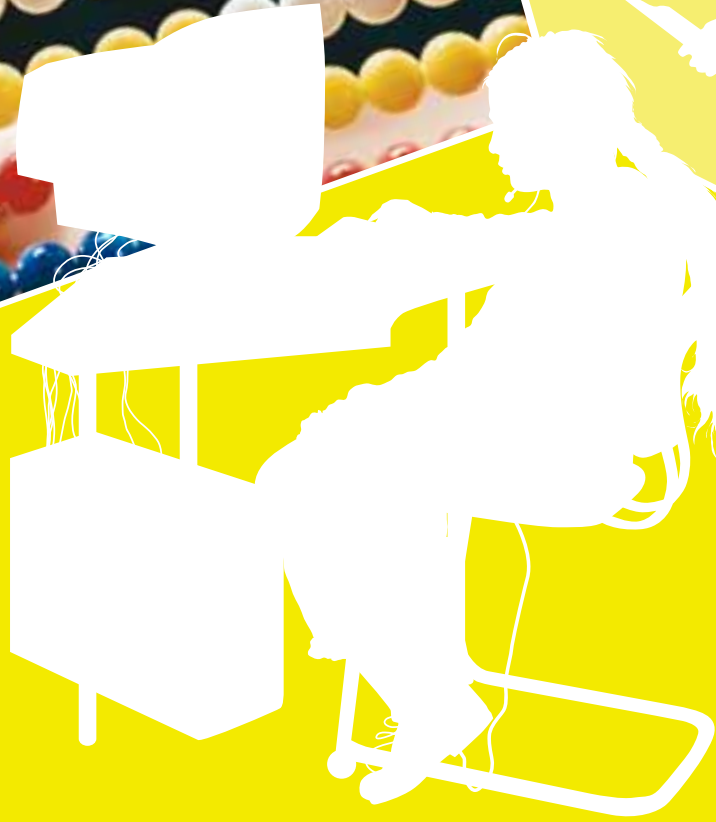
Dieđut Interneahtas:

Ođasmahtton dieđuid
Máhttoloktema birra gávnnat
čuovvovaš neahttačujuhusas:
www.kunnskapsloeftet.no

Dieđuid vuodđooahpahusa birra
sámegillii gávnnat čuovvovaš
neahttačujuhusas:
www.oahpponeahtta.no

Oahpahusdirektoráhta portála
Interneahtas ohppiid, oahpaheddjiid
ja skuvlahoavddaidd, ovddasteddjiid
ja earáid várás geat beroštit skuvllas
ja oahpahusas:
www.skolenettet.no

Dieđut Foreldreutvalget for
grunnskolen (FUG):
www.foreldrenettet.no

Almmuhan :
Máhtodepartemeanta

Almmolaš ásašusat sáhttet dingot eanet
gáhppálagaid dán diehtočállošis dáppe:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-poasta: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefákša: 22 24 27 86
Hábmen: Tank • Deaddileapmi: ParaCard.no

Diehtočáluskoda: F-4209 S

Hábmen: Tank • Deaddileapmi: ParaCard.no